

Tuula Linna

ULOSOTTOKAAREN PÄÄKOHDAT

Alma Talent
Helsinki 2019

Juridica-kirjasarjan 19. teos
2., uudistettu painos
Copyright © 2019 Alma Talent Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus
ISBN 978-952-14-3465-5
ISBN 978-952-14-3466-2 (verkkokirja)
ISSN 1459-7535
Kannen suunnittelu: Lauri Karmila
Taitto: NotePad

BALTO print, Liettua 2019

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

ALKUSANAT 2. PAINOKSEEN

Ensimmäisen painoksen ilmestymisestä on kulunut yli 11 vuotta. Ensimmäinen painos perustui vuoden 2008 alusta voimaan tulleeseen ulosottokaareen sen alkuperäisessä muodossaan. Tämän jälkeen säännösmuutoksia ja myös uutta oikeuskäytäntöä tullut siinä määrin, että on korkea aika ajantasaistaa teos.

Ajankohta teoksen päivittämiselle on otollinen myös siinä mielessä, että eduskunta on hyväksynyt ulosottolaitoksen niin sanotun rakenneuudistuksen alkutalvesta 2019. Teos on kirjoitettu uudistuksen pohjalta, eikä aikaisempaa järjestelmää enää selvitetä. Siltä osin viittaa teoksen 1. painokseen. Teosta kirjoitettaessa on vielä epäselvää, tulevatko ulosotto-organisaation muutokset voimaan vuoden 2020 alusta vai myöhemmin. Myöskään uudistukseen liittyviä asetuksia ei ole vielä valmiina. Teoksessa on käytetty hallituksen esityksen (HE 71/2018 vp) liitteenä olevaa luonnosta ulosoton menettelyasetuksen (1322/2007) muuttamiseksi kuitenkin huomioiden, että osa luonnoksessa olleista säännöksistä otettiin ulosottokaareen.

Teoksen luonne on säilytetty tiiviinä niin, että teos soveltuu ulosotto-oikeuden oppikirjaksi ja laajaa ulosottokaarta koskevaksi helpokäyttöiseksi käsikirjaksi. Teosta on täydennetty verojen ja maksujen täytäntöönpanoa koskevalla jaksolla. Laajempaa esitystä tarvitseville on tarjolla teossarja Ulosotto-oikeus I–III.

Kiitän asiahakemiston päivittämisestä VTK, oik.yo *Esko Yli-Hemminkiä*. Alma Talent Oy ja kustannustoimittaja, OTM *Aino Raunio* ovat luotettavasti ja asiantuntevasti huolehtineet teoksen kustantamisesta.

Porthaniassa toukokuun alkupäivinä 2019

Tuula Linna

ALKUSANAT

Tämän teoksen tavoite on antaa lukijalle luotettava ja tiivis yleiskuva ulosottokaaren sadoista säännöksistä. Keskeinen tehtävä on ollut selvittää ulosottokaaren systematiikkaa. Tämä lähtökohta ja käytettävissä olevien sivujen rajallinen määrä eivät ole sallineet yksittäisten säännösten yksityiskohtaista käsittelyä. Sitä tarjoavat enemmän teokset Ulosottomenettely ja Ulosmittaus ja myynti, jotka olen kirjoittanut lainvalmistelijakollegani, oikeustieteen tohtori *Tatu Leppäsen* kanssa.

Tämä kirja on tarkoitettu oppikirjaksi sekä jo ammatissa toimiville henkilöille, jotka työssään tarvitsevat kootun esityksen laajasta ulosottokaaresta.

Käsikirjoituksen lukutalkoisiin ovat osallistuneet hovioikeudenneuvos *Matti Rintala*, ulosottojohtaja *Juhani Toukola* ja johtava kihlakunnanvouti *Hannu Töyrylä* – lämmin kiitos hyödyllisistä kommentteista! Kiitän myös kustantajaa siitä, että jälleen kerran käytettävissä on ollut osaava ja nopea kustannustoimittaja. Tällä kertaa apuna painokuntoon saattamisessa oli oikeustieteen maisteri *Juha Nurro*.

Helsingissä helmikuussa 2008

Tuula Linna

SISÄLLYS

ALKUSANAT	5
LYHENTEET	15
I JOHDANNOKSI	19
1 Ulosotto on laiminlyödyn veloitteen täytäntöönpanoa	19
2 Ulosotto-oikeus – insolvenssioikeutta?	20
3 Täytäntöönpanoa koskevia säädöksiä ja keskeistä oikeuskirjallisuutta	21
4 Keskeisiä tilastotietoja	26
II ULOSOTTOLAITOS	28
1 Ulosoton organisaatio	28
2 Ulosottomiehen esteellisyys	36
3 Vastaavan ulosottomiehen järjestelmä ja ulosottomiesten keskinäinen virka-apu	39
4 Ulosoton asianosaiset ja heidän asiamiehensä	41
5 Ulosoton tietojärjestelmä, julkisuus ja luottotiedot	44

III	ULOSOTON PÄÄVAIHEET JA PERIAATTEET	49
I	Maksuveloitteen täytäntöönpanon päävaiheet	49
2	Ulosoton keskeisiä periaatteita	51
IV	ULOSOTTOKAAREN SOVELTAMISALA JA ULOSOTTOPERUSTEET	55
I	Täytäntöönpantavat veloitteet	55
2	Ulosottoperusteiden luettelo	56
3	Lainvoimaisuus	58
4	Saatavan lopullinen vanhentuminen	64
4.1	Yleistä	64
4.2	Lopullinen ulosottoperustevanhentuminen	66
4.3	Lopullinen eräpäivävanhentuminen	71
V	YLEINEN ULOSOTTOMENETTELY	72
I	Ulosottoasian vireillepano	72
2	Väliaikaistoimi	75
3	Toimitusta koskevia yleisiä säännöksiä	77
4	Ulosottomiehen päätös	81
5	Kuuleminen ja tiedoksiannot	83
5.1	Kuuleminen	83
5.2	Tiedoksiantomenettely	84
5.3	Käsittelyn kieli	88
6	Vakuus	89
7	Omaisuuuden etsimistoimet	90
7.1	Omaisuuuden etsiminen velallisen ja sivullisen käytössä olevista tiloista	90
7.2	Henkilöön kohdistuva etsiminen	91

8	Ulosottomiehen oikeus saada tietoja	93
8.1	Velallisen tietojenantovelvollisuus ja ulosotto selvitys	93
8.2	Sivullisen ja toisen viranomaisen tietojenantovelvollisuus	98
9	Ulosottomiehen oikeus luovuttaa tietoja	101
9.1	Salassapitoon perustuvat luovutuskiellot	101
9.2	Tietojen antajaa suojaavat luovutuskiellot	105
10	Uhkasakko ja voimakeinot	107
10.1	Yleistä	107
10.2	Uhkasakko	108
10.3	Voimakeinot	111
11	Ulosottoasian vireilläolon päättymisen ja passiivirekisteröinti	113
11.1	Vireilläolon päättymisen	113
11.2	Passiivirekisteröinti	115
12	Täytäntöönpanokulut ja ulosottomaksut	116
12.1	Täytäntöönpanokulut	116
12.2	Ulosottomaksut	117
VI	ULOSMITTAUS	119
1	Ulosmittauksen vaihtoehdot	119
1.1	Yleistä	119
1.2	Maksukehotus	120
1.3	Maksuaika	121
1.4	Maksusuunnitelma	122
1.5	Maksusopimus	123
1.6	Velallisen kuittausvaatimus	125
2	Suppea ulosotto	125
3	Yleistä ulosmittauksesta	127
3.1	Ulosmittauskelpoisuus ja ulosmittauksen kohde	127
3.2	Ulosmittauksen tarkoitus ja oikeusvaikutukset	128
3.3	Ulosmittauspäätös ja maksukielto	130
3.4	Ulosmittauksen varmistustoimet	131

4	Erottamisetu, muut ulosmittauskiellot ja ulosmittausjärjestys	133
4.1	Velallisen erottamisetu	133
4.2	Ulosmittauskiellot	136
4.3	Ulosmittausjärjestys	139
5	Velkojien keskinäinen asema	141
6	Sivullisen asema ulosmittauksessa	144
6.1	Kielto ulosmitata sivullisen omaisuutta	144
6.2	Omistusoikeusoletukset	145
6.3	Ehdollinen luovutus	147
7	Palkan, eläkkeen ja muun toistuvaistulon ulosmittaus	149
7.1	Maksukielto ja menettely	149
7.2	Palkan määritelmä	150
7.3	Tulopohja	152
7.4	Suojaosuus	153
7.5	Ulosmittauksen määrä	155
7.6	Velalliskohtaiset helpotukset	158
8	Elinkeinotulon ulosmittaus	163
9	Saatavan ja oikeuden ulosmittaus	167
9.1	Saatavan ulosmittaus	167
9.2	Oikeuden ulosmittaus	168
10	Yhteisomistusosuuden ja yhteisomistusesineen ulosmittaus	169
10.1	Taustaksi	169
10.2	Velalliselle kuuluvan osuuden ulosmittaus	171
10.3	Yhteisomistusesineen ulosmittaus	172
11	Kuolinpesän osuuden ulosmittaus	176
11.1	Yleistä	176
11.2	Pesäosuuden ulosmittauksen oikeusvaikutukset	176
11.3	Pesän jakaminen	178
11.4	Perinnöstä luopuminen	179

VII	MYYN TI, JAKO JA TILITYS	181
1	Kaksi myyntimuotoa	181
2	Yleiset huutokauppaehdot	183
2.1	Yleistä	183
2.2	Omistusoikeuden ja hallinnan siirtyminen ostajalle	183
2.3	Oikeudellinen virhe	185
2.4	Tosiasiallinen virhe	187
2.5	Mitä myyntikohteeseen kuuluu?	190
3	Huutokauppaa koskevat yhteiset menettelysäännökset	191
3.1	Arviointi ja kunnostus	191
3.2	Myynti-ilmoittelu	192
3.3	Myyntiesite ja omaisuuden esittely	194
3.4	Huutokauppatilaisuus	195
3.5	Tarjouksen hyväksyminen	196
3.6	Kauppahinnan maksaminen ja maksuehdot	197
4	Irtaimen omaisuuden huutokauppa	199
4.1	Vaadeselvittely sekä asianosaiskeskustelu ja asianosaisluettelo	200
4.2	Etu oikeusjärjestys ja alin hyväksyttävä tarjous	201
4.3	Myyntijärjestys	203
4.4	Huutokaupan oikeusvaikutukset	204
5	Kiinteistön huutokauppa	205
5.1	Vaadeselvittely	205
5.2	Asianosaiskeskustelu ja kirjallinen valvontamenettely	206
5.3	Etu oikeusjärjestys	209
5.4	Asianosaisluettelo ja alin hyväksyttävä tarjous	211
5.5	Myyntijärjestys ja -kohde	214
5.6	Huutokaupan oikeusvaikutukset	217
6	Aluksen huutokauppa	218

7	Vapaa myynti	219
7.1	Yleistä	219
7.2	Vapaat myyntitavat	220
7.3	Myyntiehdot ja myynnin vaikutukset	222
8	Myynnin lopputoimet	223
9	Jako ja tilitys	225
9.1	Varojen jako	225
9.2	Varojen tilitys	228
9.3	Varojen säilytys	233
VIII	ULOSOTON KIERTÄMISTÄ ESTÄVÄT SÄÄNNÖKSET JA TAKAISINSAANTI	236
I	Yleistä	236
2	Ulosoton kiertämistä estävät säännökset	237
2.1	Keinotekoinen järjestely	237
2.2	Suorituskielto luotonannossa	240
2.3	Liialliset luontoisedut ja alipalkalla työskentely	241
3	Ulosmittaustakaisinsaanti	243
3.1	Yleistä	243
3.2	Takaisinsaantiperusteet ja määräpäivä	245
3.3	Takaisinsaantikanteen nostaminen ja peräytyneen omaisuuden ulosmittaus	247
3.4	Ulosottomiehen määräämä takavarikko takaisinsaannin turvaamiseksi	248
IX	MUUN KUIN MAKSUVELVOITTEEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	249
I	Häätö	249
2	Luovutusvelvoite	255
3	Tekemisvelvoite	256
4	Kieltovelvoite	258

X	TURVAAMISTOIMIPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	259
I	Yleistä turvaamistoimista	259
2	Täytäntöönpanon edellytykset ja oikeusvaikutukset	261
3	Menettely	263
4	Täytäntöönpanon peruuttaminen	266
5	Ulosottomiehen määräämä turvaamistoimi	267
XI	ULOSOTON OIKEUSSUOJAKEINOT	268
I	Yleistä	268
2	Itseoikaisu	270
2.1	Itseoikaisun edellytykset	270
2.2	Oikaisupäätös, muutoksenhaku ja täytäntöönpano	273
3	Ulosottovalitus	274
3.1	Yleistä	274
3.2	Mistä voidaan valittaa?	274
3.3	Valituksen tekeminen ja vireilletulo	278
3.4	Itseoikaisu valituksen yhteydessä	283
3.5	Valituksen käsittely tuomioistuimessa	284
3.6	Oikeudenkäyntikulut	287
4	Täytäntöönpanoriita	290
4.1	Yleistä	290
4.2	Täytäntöönpanoriidan edellytykset	291
4.3	Osoituksen antaminen ja kanne ilman osoitusta	294
4.4	Riidan käsittely, keskeytys ja lopputuloksen vaikutus täytäntöönpanoon	300
4.5	Oikeudenkäyntikulut	301
5	Täytäntöönpanon keskeyttäminen	303
5.1	Yleistä	303
5.2	Keskeytysmääräys ulosottoperustetta koskevassa muutoksenhaussa	304

5.3	Keskeytysmääräys ulosottovalituksen ja täytäntöönpanoriidan yhteydessä	305
6	Kantelu	309
XII	VEROJEN JA MUIDEN JULKISTEN SAATAVIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	311
1	Yleistä	311
2	Soveltamisala	312
3	Suora ulosottokelpoisuus	313
4	Lainvoimaisuus, ulosoton hakeminen ja asiamieskielto	314
5	Kuittaus, maksunsaantijärjestys ja alaikäistä koskevat säännökset	315
6	Perustevalitus	316
7	Täytäntöönpanon keskeyttäminen	317
8	Julkisen saatavan vanhentuminen	320
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	323
	ASIAHAKEMISTO	325

LYHENTEET

A	asetus
AHVL	laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/481
AlusKiinL	aluskiinnityslaki 29.7.1927/211
AsOYL	asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599
AutoKiinL	autokiinnityslaki 15.12.1972/810
ElatusL	laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704
EPL	ennakkoperintälaki 20.12.1996/1118
HalL	hallintolaki 6.6.2003/434
HE	hallituksen esitys eduskunnalle
HolhTL	laki holhoustoimesta 1.4.1999/442
Ilma-aluskiinL	laki kiinnityksestä ilma-aluksiin 15.6.1928/211
JulKL	laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621
KKO	korkein oikeus
KonkL	konkurssilaki 20.2.2004/120
KorkoL	korkolaki 20.8.1982/633
KuulRekA	valtioneuvoston asetus kuulutusrekisteristä 18.12.2003/1098
LapsiTPL	laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16.8.1996/619

LaVM	lakivaliokunnan mietintö
LHVL	laki liikehuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/482
LuottoTL	luottotietolaki 11.5.2007/527
LSL	lastensuojelulaki 13.4.2007/417
MJL	laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578
MK	maakaari 12.4.1995/540
MVL	maanvuokralaki 29.4.1966/258
OK	oikeudenkäymiskaari
OsamKL	laki osamaksukaupasta 18.2.1966/91
OVerMenL	laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 9.9.2016/768
PerintäL	laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513
PK	perintökaari 5.2.1965/40
PKL	pakkokeinolaki 30.4.1987/450
RL	rikoslaki 19.12.1889/39
RVA	asetus rikoslain voimaannpanemisesta 19.12.1889/39
SakkoTPA	valtioneuvoston asetus sakon täytäntöönpanosta 19.9.2002/789
SakkoTPL	laki sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672
SähkAsL	laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24.1.2003/13
TakSL	laki takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758
TakausL	laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19.3.1999/361
TSL	työsopimuslaki 26.1.2001/55
UhkasakkoL	uhkasakkolaki 14.12.1990/1113
UK	ulosottokaari 15.6.2007/705
UL	ulosottolaki 3.12.1895/37
UMaksuA	asetus ulosottomaksuista 13.1.1995/35
UMaksuL	laki ulosottomaksuista 13.1.1995/34
UMenA	valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 20.12.2007/1322
VahKL	vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412

VanhL	laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728
VakSopL	vakuutuslaki 28.6.1994/543
VerMenL	laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558
VeronkantoL	veronkantolaki 12.1.2018/11
VeroTPA	valtioneuvoston asetus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 20.12.2007/1324
VeroTPL	laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 15.6.2007/706
VJL	laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57
VML	laki välimiesmenettelystä 23.10.1992/967
VNA	valtioneuvoston asetus
YhtOmL	laki eräistä yhteisömuotoista 25.4.1958/180
YrKiinA	yrittäjien asetus 30.9.1985/778
YrKiinL	yrittäjien laki 24.8.1984/634
YrSanL	laki yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47